

SYDÄMEN VAJAATOIMINTA

Terhi Koskell

SYDÄMEN VAJAATOIMINTA

- Tarkoittaa tilannetta, jossa sydänlihas ei jostain syystä jaksa pumpata riittävästi verta
- Vaikean sydäntaudin oire
- Tyypilliset oireet
 - Alaraajaturvotukset
 - Hengenahdistus
 - Painonnousu, vaikka ruokahalu on huono
 - Laskee potilaan suorituskykyä
 - Voi esiintyä äkillisesti esim. sydäninfarktin yhteydessä tai voi kehittyä hitaasti lievin oirein

SYDÄMEN VAJAATOIMINTA

- Perussairauden hyvä hoito
- Elämäntapamuutokset (ylipaino, tupakointi, alkoholi, suola ja liikunta)
- Lääkehoito
 - Usein lääkehoito aloitetaan ns. tiatsididiureeteilla
 - Tehostetaan lääkitystä digoksiinilla
 - Vaikeassa vajaatoiminnassa tarvitaan verisuonia laajentavaa lääkehoitoa muun lääkehoidon lisäksi (ACE-estäjät)
- Usein lääkehoitoon kuuluu myös beetasalpaajat
- Nesterajoitus
- Synnynnäiset sydänviat ja vaikeat läppäviat voidaan leikata
- Sydämensiirto

SYDÄMEN VAJAATOIMINTA

1. DIUREETIT

- Vähentävät hengenahdistusta ja turvotusta vähentämällä nesteen ja suolan kertymistä elimistöön
- Ensisijaisiksi tiatsidiureetti (esim. *Hydrex*®) ja kaliumia säästävä diureetti (esim. *Spiresis*®)
- Hankalimmissa tautimuodoissa myös furosemidi (esim. *Vesix*®)
- Haittavaikutuksena voi olla hypokalemia, jolloin potilaalla voi esiintyä rytmihäiriöitä
 - Kaliumvajausta voidaan hoitaa huolehtimalla, että ravinnossa riittävästi maito- ja viljavalmisteita ja kasviksia, tarvittaessa käytetään kaliumtabletteja

SYDÄMEN VAJAATOIMINTA

2. ACE-estäjät tai ATR-salpaajat

- Lievittävät oireita laajentamalla verisuonia ja vähentämällä sydämen työmäärää
- Hidastavat vajaatoiminnan etenemistä
- Yleisin haittavaikutus on huimaus ja ärsytysyskä (ACE-estäjät)
- ACE-estäjiä ovat esim. enalapriili (*Renitec*®), kaptopriili (*Lopril*®) ja ramipriili (*Cardece*®)
- ATR-salpaajia ovat esim. losartaani (*Cozaar*®), kandesartaani (*Atacand*®)

SYDÄMEN VAJAATOIMINTA

3. BEETASALPAAJAT

- Vähentävät sydämen työmäärää hidastamalla syketiheyttä ja supistuvuutta sekä madaltamalla verenkierron vastusta
- Beetasalpaajia suositellaan käytettäväksi yhdistettynä vain muuhun vajaatoimintalääkitykseen, lähinnä diureettiin ja ACE-estäjään
- Diabeetikoilla saattaa lisätä insuliinin verensokeria laskevaa vaikutusta ja peittää alkavan hypoglykemian oireita
- Astmaatikoille beetasalpaaja ei sovi (kalsiumsalpaajat)
- Esim. atenololi (*Atenol*®), bisoprololi (*Emconcor*®), karvedioli (*Cardiol*®), labetalololi (*Albetol*®), meroprololi (*Metbloc*®), propranololi (*Propral*®) ja sotaloli (*Sotacor*®)

SYDÄMEN VAJAATOIMINTA

4. DIGITALIS

- Digoksiini esim. Digoxin
- Lisää sydämen pumppausvoimaa ja harventaa syketiheyttä
 - Tärkein käyttökohde sydämen vajaatoimintapotilaat, joilla eteisvärinästä aiheutuva tiheälyöntisyys (flimmeri)
- Digitaliksen toksisuus (myrkyllisyys) ja kapea terapeutinen leveys saattaa aiheuttaa digitalismyrkytyksen (iäkkäillä, munuaisten vajaatoimintaa sairastavilla, kaliumvajauksen yhteydessä tai yleistilan heikentyessä)
- Digitalismyrkytystä epäiltävä, jos digitalista käyttävällä:
 - pahoinvointia, oksentelua, huonokuntoisuutta, ruokahaluttomuutta, ripulia, rytmihäiriötuntemuksia tai neurologisia oireita

KAHDEKSAN MERKKIÄ KROONISESTA SYDÄMEN VAJAATOIMINNASTA

Pitkäaikainen eli krooninen vajaatoiminta alkaa pikkuhiljaa. Oireet ovat aluksi lieviä ja pahenevat vähitellen.

HENGENAHDISTUS

Nesteet kertyvät keuhkoihisi, mikä saattaa johtaa siihen, että hengästyit tehdessäsi päivittäisiä toimiasi.

HENGENAHDISTUS MAKUULLA

Saatat saada hengenahdistusta myös maatessasi tasaisella alustalla ja joudut nukkumaan istualtaan tai useamman tyynyn kanssa.

NOPEA SYKE

Sydän nopeuttaa joskus tahtiaan kompensoidakseen heikentyneitä kykyään pumpata verta kehon eri osiin. Sykkeesi saattaa tästä syystä olla nopea.

RUOKAHALUN HEIKKENEMINEN

Nesteen kertyminen vatsan seudulle voi vaikuttaa ruoansulatukseen ja saattaa aiheuttaa ruokahaluttomuutta tai pahoinvointia syödessä.

VÄSYMYS

Kehossa kiertää vähemmän happirikasta verta. Koska lihaksesi ja kudoksesi tarvitsevat happea energiaa varten, sydämen vajaatoimintaa sairastava väsyä helposti.

NILKKOJEN, JALKOJEN JA VATSAN TURVOTUS

Vaatteet tai kengät voivat puristaa, koska nesteet turvottavat jalkoja, nilkkoja ja vatsan seutua.

YLLÄTTÄVÄ PAINONNOUSU

Paheneva sydämen vajaatoiminta voi johtaa yli kahden kilon painonnousuun viikossa, koska nesteet kerääntyvät kehoon.

VIRTSAAMISTIHEYS

Munuaisesi saavuttavan veren määrä on tavallista alhaisempi, mikä saa sinut virtsaamaan harvemmin.

LÄHTEET

- <https://www.youtube.com/watch?v=D-n8HcPOibk>
- Anttila K, Hirvelä M, Jaatinen T, Polviander M & Puska E-L. 2004. Sairaanhoido ja huolenpito. WSOY.
- Hujala N & Tiainen A-M. 2009. Lääkehoito lähihoitajan työssä. Edita.
- Iivanainen A, Jauhiainen M & Pikkarainen P. 2001. Sisätauti-kirurginen hoito ja hoitotyö. Tammi.
- <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00083>
- <https://www.kaypahoito.fi/hoi50083>
- <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00084>
- Jaatinen T & Raudasoja J. 2004. Kansamme taudit. WSOY.
- Nurminen M-L. 2003. Lääkehoidon ABC. WSOY
- Ollila J, Hakkarainen T, Kan S & Lehtonen E. Uusin painos. Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen. Sanoma Pro.

